

Code of Criminal Procedure Video 01 D part22

Marathi 001

जर एकाद्या व्यक्तीचा मृत्यू संशयस्पद किंवा अस्वाभाविक परिस्थितीत जाला असेल, तर पोलिस चौकशी इनक्वेस्ट करतात। कलम-176 न्यायदंडाधिकारी संशयस्पद मृत्यू चा प्रकरणात अधिक चौकशी चा आदेश देऊ शकतो। महाराष्ट्र न्यायिक सेवा परिक्षे साठी महत्वाचा बाबी पोलिसांची प्रतिबंधात्मक कारवाई, कलम-106 ते 124 गुनह घडण्या पूर्वी प्रतिबंधात्मक कारवाई कशी केली जाते, हे समजून घ्या। फिर दाखल करणे, कलम-154 ते 157 फिर ही गुनहगारी खटलेचा सुरुवातीची पहली पायरी आहे आणि ती गंभीर गुन्यान साठी बंधनकारक आहे। पोलीस तपास प्रक्रिया, कलम-160 ते 176 या मध्ये साक्षिदारांची चौकशी, जडटिश्ती, वैद्यकीय तपासणी आणि आरोप पत्र सादर करणे यांचा समावेश आहे। न्यायदंड अधिकाऱ्यांची भूमिका, पोलीस तपास न्यायसंगत आणि पारदर्शक राहिल या साठी न्यायदंड अधिकाऱ्यांची महत्वाची भूमिका अस्ते। अंतिम तयारी साठी टिप्स महत्वाची कलमे लक्षा ठेवा, फिर आणि तपास प्रक्रिया साठी महत्वाचा कलमांची यादी तयार करा आणि त्यांची उजर्णी करा। प्रवाह चार्ज करार करा, फिर नोंदनी पासून अंतिम अहवाल सादर होई परियंच चा टप्प्यांचा चार्ज तयार करा। महत्वाचा न्याय निर्णयचा अभ्यास करा। ललिता कुमारी वि उत्तर प्रदेश सरकार 2013 फिर दाखल करणे बंधन कारका हे। स्टेट अफ महाराष्ट्र वि सुखदेव सिंह 1999 न्यायालय चा अधिकार अक्षेत्रा वर महत्वाचा निकाल। मागिल वरशांचे प्रश्न सोडवा वर आधारित MCQs आणि लगूतर प्रश्न न्यायालीन परिक्षान मध्ये वारंवार विचारले जातात। तुम्हाला या कलमान साठी अधिक सखोल माहिती, सराव प्रश्न किंम्हा महत्वाचे न्यायनिर्ण हवेत का?

सारांश (Summary)

1. संशयास्पद मृत्यू आणि चौकशी प्रक्रिया (Section 176, CrPC)

- **कलम 176:**
 - जर एखाद्या व्यक्तीचा मृत्यू संशयास्पद किंवा अस्वाभाविक परिस्थितीत झाला असेल, तर पोलिस चौकशी (Inquest) करतात.
 - न्यायदंड अधिकारी (Magistrate) या प्रकरणात अधिक चौकशीचा आदेश देऊ शकतो.

2. पोलिसांची प्रतिबंधात्मक कारवाई (Section 106-124, CrPC)

- गुन्हा घडण्यापूर्वीच त्यास प्रतिबंध घालण्यासाठी पोलिस विविध उपाययोजना करतात.
- **कलम 106-124:** सार्वजनिक सुव्यवस्था राखण्यासाठी आणि संभाव्य गुन्हांना अटकाव करण्यासाठी कायदेशीर तरतुदींचा समावेश आहे.

3. FIR आणि तपास प्रक्रिया (Section 154-176, CrPC)

- **कलम 154-157:** FIR (First Information Report)
 - गंभीर गुन्हांमध्ये FIR दाखल करणे बंधनकारक आहे.
- **कलम 160-176:**

- साक्षीदारांची चौकशी, झडती (Search), वैद्यकीय तपासणी, आणि आरोपपत्र (Charge Sheet) सादर करण्याची प्रक्रिया यांचा समावेश आहे.

4. न्यायदंड अधिकाऱ्यांची भूमिका

- पोलीस तपास न्यायसंगत आणि पारदर्शक राहण्यासाठी न्यायदंड अधिकाऱ्यांची महत्त्वाची भूमिका असते.

5. परीक्षेसाठी महत्त्वाच्या टिप्स:

- महत्त्वाच्या कलमांची उजळणी करा.
- FIR नोंदणीपासून अंतिम अहवाल सादर होईपर्यंतच्या प्रक्रिया समजून घ्या.
- महत्त्वाच्या न्यायनिर्णयांचा अभ्यास करा.

6. महत्त्वाचे न्यायनिर्णय:

- ललिता कुमारी वि. उत्तर प्रदेश सरकार (2013): FIR दाखल करणे बंधनकारक आहे.
- स्टेट ऑफ महाराष्ट्र वि. सुखदेव सिंग (1999): न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्राबाबत महत्त्वाचा निकाल.

प्रश्नमंजुषा (Quiz)

1. कलम 176 नुसार, संशयास्पद मृत्यूच्या प्रकरणात कोण चौकशी करू शकतो?

☒ न्यायदंड अधिकारी (Magistrate)

☐ फक्त पोलीस अधिकारी

☐ फक्त राज्य सरकार

☐ फक्त साक्षीदार

2. FIR कधी बंधनकारक आहे?

☒ गंभीर गुन्ह्यांसाठी (Cognizable Offense)

☐ कोणत्याही प्रकारच्या तक्रारीसाठी

☐ केवळ न्यायालयाच्या आदेशानंतर

☐ फक्त पीडिताच्या संमतीने

3. न्यायदंड अधिकाऱ्यांची काय भूमिका असते?

☒ पोलीस तपास पारदर्शक आणि न्यायसंगत ठेवण्यासाठी

☐ गुन्हेगाराला थेट शिक्षा देण्यासाठी

☐ फक्त तपास अहवाल लिहिण्यासाठी

☐ कोणत्याही प्रकारचा हस्तक्षेप न करण्यासाठी

4. स्टेट ऑफ महाराष्ट्र वि. सुखदेव सिंग (1999) या प्रकरणात कोणता महत्त्वाचा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला?

☒ न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्राबाबत निर्णय

☐ गुन्हेगाराच्या शिक्षेबाबत निर्णय

☐ पोलीसांच्या अधिकारांबाबत निर्णय

☐ फक्त आर्थिक गुन्ह्यांबाबत निर्णय

